

Brno očima Jeleny Čižovové

Pro člověka, který vyrostl mezi architektonickými skvosty Petrohradu, je procházka po starém Brně mimořádně příjemná. Na duši vás hřejí nádherné památky různých epoch a slohů. Gotika chrámu sv. Petra a Pavla, neogotika kostela sv. Jakuba, dynamické baroko na fasádě kostela sv. Josefa, funkcionalismus (s tímto slohem se, upřímně, nesmiřuji lehce – příliš mi připomíná pozdní sovětské novostavby, které ho očividně považují za svého předka, což samozřejmě není jeho vina), secese (ta je mi zrovna blízká, tady se nemusím ani v nejmenším přemáhat) s rostlinnými ornamenty a zlatými maskami na fasádě.

Radost mi udělala především budova s renesanční fasádou na bývalé Gagarinově ulici. Jaká škoda, že jiné stavby z té doby zbořili! A ještě Zelný trh, náměstí Svobody s morovým sloupem (no ano, mor, černá smrt, která hubila Evropany), Kapucínský klášter známý svou hrobkou s ostatky šestnácti mnichů, jejichž těla netlí díky neobyčejnému systému odvětrávání. A mnoho dalšího, čemu se člověk diví, když poslouchá průvodcův výklad (velké díky Viktoru Slivovi!) a užívá si procházku v příjemné společnosti. Prostě jdete a rozhlížíte se, dokud vám v jeden moment nedojde, že to starodávné město, které v sobě nese dědictví historie celé Evropy ve vsí její různorodosti a dlouhověkosti, je v podstatě kulturní metafora Mendelovy teorie: vše má své, ale dostalo se mu toho od předků. Jinak řečeno – Brno je genealogický strom, nebo, jestli chcete, malá mapa historické paměti Evropy. A stejně jako všechny mapy je poseto značkami, z nichž každá má svůj smysl. Jedna z nejvýmluvnějších, alespoň podle mě, je kašna Parnas. Bohyně Európa je obklopena symboly tří velkých civilizací: Babylónu, Persie a Řecka. První dva jsou asijskými předky kultury, které říkáme židovsko-křesťanská – právě odsud, z daleké Mezopotámie, přišli dle jedné z interpretací evangelijního tématu mudrci vedení vánoční hvězdou. Třetí, Řecko, je předek blízký geograficky – kolébka demokracie. Ta a křesťanství jsou rodiči evropské civilizace. Současná Evropa není nic jiného než jejich spojení.

Jelena Čižovová s Viktorem Slivou na Moravském náměstí. Foto: Veronika Novoselova

V Evropě se vše děje, ale nikam nemíží. To znamená, že se jakoby podřizuje rychle plynoucímu času, ale ne nerozvážně. Dobrý příklad existuje i na oné symbolické mapě Brna: kostnice u sv. Jakuba, místo odpočinku minulých generací (ne mnichů, ale úplně obyčejných obyvatel), jejichž ostatky nebyly po kapucínském zvyku předány zemi, ale leží v kryptě. V zásadě se na ně můžete podívat. Ale lepší by bylo, kdybyste to neudělali z obyčejné zvědavosti, ale s myšlenkou, že právě zde odpočívají obyvatelé Brna a okolí – možná proto, aby svým potomkům na věky připomínali: „Vše, co jsme mohli, jsme udělali, teď je břímě odpovědnosti za přítomnost a budoucnost na vás, živých.“ V Evropě vše plyne přirozeně: Dolní trh, kde ve středověku stály domy měšťanů a šlechticů, se změnil na náměstí Svobody. Možná s narážkou na to, že opravdová svoboda se navzdory různým komunistickým teoriím nerodí v chudinských chatrčích. Svoboda lumpenproletariátu, tedy těch, kdo neznají pocit něco vlastnit, a proto si vlastnických práv necení, svádí k sebevražedné destrukci

všeho, čeho bylo do té doby dosaženo. Z takové „svobody“ roste nové otroctví, jenom s tím rozdílem, že lumpenproletáři se mění na „pány“. Současná Evropa si cení času. Pro evropskou civilizaci je, bez nadsázky, důležitá každá hodina. Evropa jako nikdo jiný ví, že někdy nadejde čas, kdy může rozhodnout i jediná hodina. Což opět potvrzuje ona symbolická mapa Brna. Zvoník, který začal odbíjet o hodinu dříve, než by měl, zachránil město před dobyteli a je důkazem toho, že tváří v tvář smrtelnému nebezpečí je lepší rozeznít zvony, než se spoléhat na přirozený tok času, že to sám nějak vyřeší. Nicméně mému petrohradskému uchu je taková „zvuková“ tradice příjemná i proto, že dělo u nás v Petropavlovské pevnosti také střílí každý den – vždy přesně ve dvanáct.

Jelena Čižovová – ruská spisovatelka, které nedávno vyšel v nakladatelství Host román Čas žen

Překlad textu: Markéta Klobasová